

ויקהל חט"ז שיחה ב'

תלמיד חכם שעבר עבירה, ולכן הוא בגיהנום, אך אעפ"כ "גופן אש" ("ק"ו מסלמנדרא") שהוא מיוחד עם התורה ולכן אין האור שולט בו. אך פעולת המצוות הוא באופן מקיף, ולכן הלימוד שאין אור של גיהנום שולטת בפושעי ישראל הוא ממזבח הזהב, שהציפוי מקיף ושומר עליו.

איתא בסיום מסכת חגיגה: "אמר רבי אבהו אמר רבי אלעזר תלמידי חכמים אין אור של גיהנום שולטת בהן קל וחומר מסלמנדרא; ומה סלמנדרא שתולדת אש היא, הסך מדמה אין אור שולטת בו, תלמידי חכמים, שכל גופן אש, דכתיב הלוא כה דברי כאש נאם ה' על אחת כמה וכמה. אמר ריש לקיש, אין אור של גיהנום שולטת בפושעי ישראל, קל וחומר ממזבח הזהב; מה מזבח הזהב שאין עליו אלא כעובי דינר זהב, כמה שנים אין האור שולטת בו, פושעי ישראל שמלאין מצות כרמון כו' על אחת כמה וכמה".

צריך להבין מדוע צריך ב' לימודים אחד עבור תלמידי חכמים ואחד עבור פושעי ישראל? וביותר קשה שהרי סלמנדרא היא שרץ טמא, ואם כן מדוע מדמה תלמידי חכמים לסלמנדרא ולא למזבח הזהב?

והביאור בזה: התורה פועלת שינוי פנימי באדם, דהאדם מתייחד עם התורה ביחוד נפלא. משא"כ המצוות שפעולתם היא בדרך מקיף. ולכן הלימוד שאין אור של גיהנום שולטת בפושעי ישראל (שמלאים מצוות כרמון) הוא מציפוי דמזבח הזהב, שהציפוי מקיף על המזבח.

ובתלמידי חכמים הלימוד הוא מזה שגופן אש, דהתורה מתייחדת עם גופן. וזהו הלימוד מסלמנדרא, שאף שעיקר טבילותא בנורא, מכל מקום יכול להיות שרץ טמא, שנתהוה מהאש וביחד עם זה "הסך מדמה אין אור שולטת בו". ועל דרך זה בתלמידי חכמים שיכול להיות שעבר עבירה, ולכן הוא בגיהנום, אך אעפ"כ "גופן אש", שהוא מיוחד עם התורה ולכן אין האור שולט בו. וזהו גם שנקרא תלמיד חכם - ולא פושעי ישראל - אף שעבר עבירה, כי מפני שמתייחד עם התורה אי אפשר לבזותו, כי על ידי זה יבזו את התורה. על דרך הדין דתלמיד חכם שסרח אין מבזין אותו בפרהסיא.

וזהו שבמשכן היו ב' דברים (א) אכסניא לעצמי - השראת השכינה במשכן. (ב) ואכסניא לתורה ע"י הארון. שענין המשכן הוא המשכת הקדושה בדברים גשמיים - קיום המצוות, שהם רצון העליון, אברים דמלכא שבטלים למלך אך אינם מיוחדים עם המלך. משא"כ התורה מיוחדת עם העצמות דאורייתא וקוב"ה כולא חד.

והנה בדירה בתחתונים ישנם ב' פרטים. שהדירה היא לעצמותו ושהדירה היא בתחתונים. דעל ידי המצוות בדברים גשמיים פועלים שהדירה תהיה בתחתונים. אך כדי שהדירה תהיה דירה לעצמותו, שהעצמות יומשך, הרי זה על ידי התורה.